

Klenovské

noviny

M e s a č n í k o b c e K l e n o v e c

V. ročník

Číslo 2/2008

klenovskenoviny@klenovec.sk

Cena 6 Sk

Klenovské noviny na Slovensku druhé

Dnes prinášame ďalšie podrobnosti z vyhlásenia výsledkov súťaže Miestne noviny 2007, ktoré sa uskutočnilo 30. januára 2008 v Dome novinárov Slovenského syndikátu novinárov v Bratislave a na ktorom prevzali Mgr. Blažena Hrušková, šéfredaktorka Klenovských novín, mesačníka obce Klenovec a Ing. Michal Kňažek, zodpovedný za ich grafickú úpravu za prítomnosti starostu obce JUDr. Pavla Struhára cenu za druhé miesto v kategórii noviny, časopis obce nad 1000 obyvateľov.

Ceny odovzdával predseda poroty a šéfredaktor Národnej osvety Štefan Cifra. Ďalšími členmi poroty boli šéfredaktor Obecných novín Ing. Bohuš Olach, výtvarný redaktor Národnej osvety akademický maliar Jozef Porubčín, jazyková redaktorka Národnej osvety Mgr. Oľga Silická, vedúci Katedry žurnalistiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave docent

PhDr. Jozef Vatrál, PhD. a šéfredaktor mesačníka Obrana Mgr. Pavol Vitko.

Na slávnostnom vyhlásení výsledkov súťaže sa zúčastnili aj PhDr. Nataša Slavíková, generálna riaditeľka

sekcie médií, audiovizie a autorského práva Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, PhDr. Ján Tazberík, generálny riaditeľ Národného osvetového centra v Bratislave a PhDr.

Zástupcovia Klenovských novín Mgr. Blažena Hrušková a Ing. Michal Kňažek preberajú ocenenie z rúk predsedu poroty Štefana Cifru, šéfredaktora Národnej osvety

Z obsahu:

- polemika o využití viacúčelového ihriska
- vlky v Klenovskom Vepri
- pravidelné rubriky
- aktuality
- prírodné pomery v okolí Klenovca

Zuzana Krútková, predsedníčka Slovenského syndikátu novinárov.

Slávnostnému vyhláseniu výsledkov súťaže Miestne noviny 2007 predchádzal odborný seminár s názvom Miestne a regionálne noviny – služba občanovi a tiež celkové hodnotenie úrovne súťažných obecných, mestských, regionálnych a miestnych kultúrno-informačných novín a časopisov, ktorých v tomto druhom ročníku celoslovenskej súťaže bolo až 141.

(bh)

Zo zasadnutia obecného zastupiteľstva

Dňa 13. februára sa v zasedacej miestnosti Obecného úradu v Klenovci konalo riadne zasadnutie obecného zastupiteľstva, na ktorom bolo prítomných deväť jeho členov. Dvaja poslanci obecného zastupiteľstva, Michal Antal a Ing. Štefánia Doválová, sa ospravedlnili.

Zasadnutie viedol starosta obce JUDr. Pavel Struhár, ktorý v zmysle vopred schváleného programu skontroloval plnenie uznesenia a informoval prítomných poslancov o činnosti obecného úradu od posledného obecného zastupiteľstva.

Jedným z bodov rokovania bola aj podrobná prezentácia štúdie Rozvoj turizmu v údolí Klenovskej Rimavy, trasy pre nemotorovú dopravu a turizmus, v ktorej jej spracovateľ Ing. Ján Lupták z Cykloklubu Poľana podrobne predstavil poslancom návrh cyklotrás v Klenovci a možnosti turistiky v našej lokalite. Táto štúdia bola následne poslancami schválená. Obecné zastupiteľstvo schválilo tiež Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Klenovec pre obdobie rokov 2007 – 2013 a spoluúčasť obce Klenovec vo financovaní dopracovania integrovanej rozvojovej stratégie Miestnej akčnej skupiny Malohont pre prístup Leader vo výške 7,50 Sk na obyvateľa.

Na základe pripomienok občanov a diskusie doporučilo obecné zastupiteľstvo starostovi obce, aby zadal záhradnému architektovi vypracovať štúdiu pre realizáciu zelene v cintoríne. Okrem toho poslanci súhlasili s vyhlásením súťaže na prenájom obecných lesov.

Najbúrlivejšia diskusia, ktorá poslancov obecného zastupiteľstva rozdelila na dva tábory, sa rozprúdila okolo výstavby nájomných bytov nižšieho štandardu v rímskej osade. Podiel štátu na financovaní výstavby takýchto bytov je 75 percent, 20 percent tvorí vlastná práca zainteresovaných občanov a 5 percent predstavuje spoluúčasť obce. Ako informoval starosta obce, v prvej etape, kedy by sa realizovalo 18 bytov, by obec potrebovala na spolufinancovanie asi 1 milión Sk. Tieto prostriedky by sa pri mesačnom nájomnom 700 Sk mohli obci vrátiť za päť

rokov, pričom nájomné byty v hodnote asi 15 miliónov korún by zostali vo vlastníctve obce. Pripomenul tiež, že obec tieto prostriedky má a teda, nie je nutné, aby si zobrala úver. Po následnom hlasovaní poslanci obecného zastupiteľstva s výstavbou nájomných bytov nesúhlasili, keď za boli 4 poslanci (Mgr. Blažena Hrušková, Matej Kaľavský, Ing. Michal Kňažek, Mgr. Katarina Zamborová), 4 poslanci boli proti (Július Bálint, Ján Dovála, Ján Figuli, Mgr. Zlata Kaštanová) a jedna poslankyňa (Stanislava Zvarová) sa hlasovania zdržala.

K problematike výstavby nájomných bytov nižšieho štandardu sa vrátili poslanci 26. februára na rokovaní mimoriadneho zasadnutia obecného zastupiteľstva, na ktorom opätovne z ich výstavbou nesúhlasili.

(bh)

Udialo sa ...

- *5. februára** sa v Kultúrnom dome v Klenovci uskutočnilo stretnutie s rómskymi obyvateľmi ohľadom výstavby bytov s nižším štandardom.
- *7. februára** sa starosta obce JUDr. Pavel Struhár zúčastnil v Rimavskej Sobote na stretnutí starostov s Ing. Vladimírom Laššákom, vedúcim odboru pre regionálny rozvoj Banskobystrického samosprávneho kraja, na ktorom sa hovorilo o získavaní prostriedkov z fondov Európskej únie.
- *10. februára** sa v priestoroch Kultúrneho domu v Klenovci za účasti predsedu Oblastného výboru SZPB v Rimavskej Sobote Ing. Pavla Brndiara, starostu obce JUDr. Pavla Struhára a zástupkyne starostu Mgr. Blaženy Hruškovovej konala členská schôdza ZO SZPB, na ktorej jej predsedníčka Júlia Segečová hodnotila činnosť za rok 2007.
- *12. februára** sa v Rimavskom Brezove uskutočnilo zasadnutie Mikroregiónu Sinec – Kokavsko.
- *13. februára** sa v zasaďačke Obecného úradu v Klenovci konalo riadne zasadnutie obecného zastupiteľstva.
- *14. februára** na zasadnutí Zastupiteľstva Banskobystrického samosprávneho kraja bol do funkcie hlavného kontrolóra samosprávneho kraja na nasledujúce šesťročné funkčné obdobie zvolený Ing. Michal Kňazek.
- *20. februára** v Banskej Bystrici starosta obce JUDr. Pavel Struhár rokoval o možnosti vytvárania sociálnych podnikov v okrese Rimavská Sobota.
- *22. februára** sa v Rimavskej Sobote konalo vyhodnotenie najlepších športovcov okresu za rok 2007.
- *26. februára** sa v zasaďačke obecného úradu konalo mimoriadne zasadnutie obecného zastupiteľstva, na ktorom bola opätovne prehodnotená otázka výstavby bytov s nižším štandardom.

(bh)

Stretnutie s remeslom

Banskobystrický samosprávny kraj, Gemersko-malohontské osvetové stredisko v Rimavskej Sobote a Miestne kultúrne stredisko v Klenovci organizovali dňa 6. februára 2008 *Stretnutie s remeslom* – tvorivú dielňu výroby košíkov z lieskových lubov a pedigu. Súčasťou tvorivej dielne bola i výstava košíkov majstrov Ondreja Bartu z Klenov-

ca, Ing. Moravčíka z Banskej Bystrice a Michala Dovalu z Klenovca. Tvorivú dielňu výroby košíkov z lieskových lubov viedol Michal Dovala a Daniel Doboš z Klenovca, výrobu košíkov z pedigu Mgr. Alexandra Kossarová zo Zvolena. Magdaléna Slivková zo Stredoslovenského osvetového strediska v Banskej Bystrici robila ukážku pletenia korbáčov.

Na stretnutí s remeslom sa zúčastnili aj pedagógovia zo Špeciálnej základnej školy v Klenovci

Tvorivá dielňa bola organizovaná pre pedagógov ZŠ v regióne. Zúčastnili sa jej i zúčastníci o košíkárske remeslo z Banskej Bystrice a zo Zvolena. Tvorivú dielňu navštívili aj deti Materskej školy Karola Pajera a Špeciálnej základnej školy z Klenovca. Stretnutie s remeslom sa uskutočnilo v rámci spolupráce regionálnych osvetových stredísk Banskobystrického samosprávneho kraja a bolo výmenou skúseností odborných pracovníkov v oblasti tradičných remesiel. V Klenovci sa tak stretli pracovníci GMOS Rimavská Sobota, Podpolianskeho osvetového strediska zo Zvolena, Stredoslovenského osvetového strediska v Banskej Bystrici a Novohradského osvetového strediska v Lučenci. Súčasťou podujatia bola i výstava prác žiakov ZŠ okresov Rimavská Sobota a Revúca pod názvom *Fašiangy v Gemeri a Malohonte*, ktorú organizovalo Gemersko-malohontské osvetové stredisko v Rimavskej Sobote.

(sz)

Slovenský zväz protifašistických bojovníkov

Slovenský zväz protifašistických bojovníkov je občianske združenie, ktoré je otvorené pre všetkých ľudí, ktorým násilie, rasizmus, terorizmus sú cudzie a majú záujem na tom, aby sme sa s prejavmi násilia stretávali čo najmenej.

ZO SZPB v Klenovci má 137 členov, čo je na našu obec veľmi málo. Na začiatku jej vzniku, po oslobodení, bola stavovskou organizáciou a združovala len priamych účastníkov odboja a v našej obci mala viac ako 300 členov, priamych účastníkov odboja. Dnes z nich už žije len jeden partizán a 23 priami účastníci odboja.

Našu prácu zameriavame najmä na mladšiu generáciu. Snažíme sa, aby sa z povedomia našich občanov, hlavne mladších, nevytrácali krutosti druhej svetovej vojny a utrpenie ľudí počas vojen. Podieľame sa na pripomínaní dátumu 23. január 1945, kedy bol oslobo-

dený Klenovec Červenou armádou. Zúčastňujeme sa na kladení vencov pri príležitosti Dňa víťazstva – 8. mája, SNP – 29. augusta, ako aj na iných podujatiach, ktoré sa konajú v našej obci. Mrzí nás, že týchto akcií sa zúčastňuje málo občanov, i keď sú včas a dostatočne propagované. Poďakovanie patrí Základnej škole Vladimíra Mináča a Špeciálnej základnej škole, ktoré sa týchto akcií zúčastňujú a ZŠ prispieva aj krátkym programom. Niekedy tieto podujatia zabezpečujeme aj za spoluúčasti evanjelickej cirkvi a. v. v našej obci. V oblasti kultúrneho vyžitia sa raz ročne stretávame pri varení tradičného guláša a v tomto roku plánujeme uskutočniť zájazd do Múzea SNP v Banskej Bystrici a do pamätníka v Kremníčke.

Dňa 10. februára tohto roku sme mali členskú schôdzu za účasti 72 našich členov, na ktorej boli pri-

tomní aj Ing. Pavel Brndiar, predseda Oblastného výboru SZPB v Rimavskej Sobote, JUDr. Pavel Struhár, starosta obce, Mgr. Blažena Hrušková, zástupkyňa starostu, Mgr. Ján Roman, riaditeľ ZŠ Vladimíra Mináča. Účastní boli aj niektorí predsedovia spoločenských organizácií. Na členskej schôdži sme zhodnotili svoju prácu za rok 2007 a prijali úlohy pre rok 2008, z ktorých prioritou bude podieľať sa na starostlivosti o pamätníky a pamätné miesta SNP, získavať nových členov hlavne z radov mladších spoluobčanov, spolupracovať s Obecným úradom a Základnou školou Vladimíra Mináča v Klenovci, aby sa odkaz SNP dostával do povedomia žiakov a pamätníky a pamätné miesta priebežne zverejňovať v Klenovských novinách, aby naši občania na ne neza-búdali.

Júlia Segečová
predsedníčka ZO SZPB

Vlky v Klenovskom Vepri

Vlky sa do Lubietovského a Klenovského Vepra, ale aj do oblasti Poľany, „vrátili“ približne koncom štyridsiatich rokov minulého storočia. Medzi rokmi 1945 až 1949 lesníci ponachádzali v obvodoch tamojších lesných správ zvyšky strhnutých 24 kusov jelenej zveri. Vlky sem s najväčšou pravdepodobnosťou prilákali zdochlíny vysilených koní vo frontoch 2. svetovej vojny, ale aj koní, ktoré uhynuli po jej skončení. Potvrdili to chlapi zo Skorušinej, pracujúci v čiernobalockých lesoch ako drevorubáči. Kónské kadavery sa hojne vyskytovali najmä v doline Šaling, kde ich zostalo po ustupujúcich vojskách neúrekom. Vlky sa teda zbehli na výdatné hody, ale keď sa mrciny pomíňali, pustili sa do zveri.

Túto skutočnosť popísali v knižných vydaniach postupne Štefan Teren (Po stopách vzácnej zveri), Pavel Heil a J. Sládek (Trofejové šelmy Slovenska). Potom sa po vkoch v horespomenutých lokalitách „zľahla zem“! Zdá sa, že odišli, odkiaľ prišli.

Keď sa v sedemdesiaty a osemdesiaty rokoch 20. storočia jelenia zver v oblasti Vepra premnožila, objavili sa v lokalite rysy vo väčších množstvách, no lovili viac, ako sa zdá, srnčiu zver. Svedčia o tom výkazy z tých čias. Ročne padlo rysom za obeť až 35 kusov raticovej zveri jelenej i srnčej. Iste na tomto „výsledku“ mali podiel aj medvede, ale tie robili škody viac na hospodárskych zvieratách v salašoch, kde sa pásli ovce a hovädzia jalovina.

Premnoženie divjej zve-

ri a hojný chov hospodárskych zvierat „sľuboval“ vlčí návrat. Počas tých rokov mi to nedalo pokoja, uvedomoval som si, že vysoký stav prežívavcov doslova situáciu provokuje a pohroma na seba nenechá dlho čakať. V myšli som sa vracal k oným povojnovým rokom a logicky mi vyšlo, že sa to všetko musí zopakovať. A dočkal som sa! Koncom osemdesiatich rokov 20. storočia som v lesnom revíri našiel vizitky. Zhasnutú, prestárnu či postrieľanú zver, uhynuté ovce a hovädzi dobytok vlčia šelma „zavoňala“ a – bola tu.

Prestal som pokojne spávať, lebo vlky mi sny odpľasili. Chcel som vedieť, čo sa v revíri deje, pretože mi aj moji kolegovia, poľovníci i lesní robotníci dosť často vraveli, že vlky sú už tu. Boli aj neveriaci Tomáši, ktorí mali vlky za túlavých bundášov, lenže sprievedným a súčasne neklamným znakom, že o vlkoch to je pravda, boli nepo-

kojné jelenie ruje a napokon aj znižujúce sa stavy raticovej zveri. Z roka na rok jej očívidne ubúdalo. Čoraz viac sa sťažovali aj chovatelia dobytky. Napokon sa vyskytli aj prvé úlovky vlkov, čo bolo neklamným svedectvom, že do Klenovského Vepra sa po štyridsiatich rokoch vlky opäť vrátili.

O nejaký čas som sa k šťastným lovcem vlkov zaradil i ja. Burcovali ma najmä prípady, keď strhnutá jelenica bola gravidna alebo v košiari som musel pozerat' na ovčiu masakru. Strhnutej zveri i dobytky neustále pribúdalo. Šokujúci pohľad sa mne i privolanej škodovej komisii naskytl 16. októbra 1988 v košiari za Borovou. Pred nami sa váľali dotrhane jarky. Pastier JRD sa domnieval, že ich doničil medved', ale stopy boli vlčie. Niektoré ovečky mali dohryzené hlavy, iné ťahali črevá za sebou, viacerým vlky zubami prečali šľachy na zadných nohách. Takto bolo postihnutých

štyridsať oviec.

Loviacie vlky sa v revíroch Poľany, Čierneho Balogu a Klenovského Vepra pohybovali v desať až dvanásťčlenných svorkách. O ich migrácii v areáli som získal veľa poznatkov, pretože som po nich pásol takmer každý deň. Zaujímavé bolo, že loveckú aktivitu vlkov zvyšovala zmena počasia, teda príchod dažďa, hmly, sneženia, silný vietor alebo mráz. Ako keby vyťušili, že práve vtedy sa človek v kraji pohybuje najmenej.

Privandrovanie vlka do Vepra mohlo byť ovplyvnené aj úbytkom rysov. Dôležitá je aj konfigurácia terénu, ktorá poskytuje vlčej svorke veľa prírodných pascí, kam vie prenasledovanú zver nahnať. Iste je aj to, že vlky vyčítia na veľkú vzdialenosť, či je zver chorá alebo poranená.

Napriek týmto skúsenostiam som na vlky nezanevrel. Mám za sebou zážitky, keď som počas noci načúval vlčíemu zavýjaniu. Je to nezabudnuteľné. Veľa poľovníkov túži po vlčej trofeji možno práve preto, že je to dôstojný protivník a zdolať ho nie je vôbec ľahké a bezpečné. Preto si myslím, že jeho miesto v našich revíroch je opodstatnené, a že by bola škoda, keby sa z hôr Slovenského rudohoria, a teda aj spod Klenovského Vepra, zasa vytratil. Jeho úloha v selekcii prežívavcov je opodstatnená a dôležitá. Seriózne vykonávaný odstrel vlka azda prispeje k jeho zachovaniu a kontrolovanému chovu u nás.

Anton Poláčik
člen výboru PZ Klenovec

Činnosť MS SČK v Klenovci

Ralph Waldo Emerson povedal: „Jedna z najkrajších odmiem v živote je tá, že žiadny človek nedokáže od srdca pomôcť inému bez toho, žeby zároveň nepomohol aj sám sebe.“ V duchu tohto hesla bola práca MS SČK v roku 2007 zameraná na charitatívnu činnosť a pomoc ľuďom, ktorí ju potrebovali, alebo ktorí o ňu požiadať, pretože znak červeného kríža je symbolom humanity, nestrannosti, neutrality, nezávislosti, dobrovoľnosti, jednoty a svetovosti.

Naša činnosť bola v januári zameraná na tvorbu plánu práce na kalendárny rok, vo februári na pre-

daj známk a výmenu členských preukazov za pomoci 20 tridsiatkárkov, pretože náš spolok má 250 členov. V marci sme sa venovali príprave členskej schôdze, ktorá následne prebehla v tomto mesiaci. Zúčastnili sa na nej členovia aj sympatizanti ČK, ktorých pozdravili deti z MŠ Karola Pajera a ZŠ Vladimíra Mináča v Klenovci.

Zorganizovali sme slávnostný aktív BDK s následným ocenením strieborných, bronzových a diamantových darcov krvi, ktorých je v Klenovci 54. Odovzdávali sme

tiež poďakovanie pri okrúhlych životných jubileách.

Na ZŠ Vladimíra Mináča pracujú úspešne dve hliadky mladých na prvom aj na druhom stupni pod vedením Mgr. Beaty Holkovéj. Na ich inštruktážnych ukázkach pracujú MUDr. Prokopová a zdravotná sestra Erika Hrušková. Žiaci reprezentujú školu na vysokej úrovni.

V mesiaci jún sme sa zamerali na pomoc pri Gemersko – malohontských folklórnych slávnostiach vytvorením

dvora pre MŠ a počas troch dní sme poskytli dve hliadky po dvoch členoch pre prípad potreby zabezpečenia prvej pomoci.

V priebehu októbra – mesiaca úcty k starším sme pozdravili našich najstarších v Domove dôchodcov v Klenovci a odovzdali sme im zozbierané knihy na doplnenie knižnice, v novembri sme pre nich pripravili prednášku História a vznik ČK. Vianočným pozdravom a malým sponzorstvom sme prispeli k spríjemneniu Štedrého večera obyvateľom v útulku.

Oľga Kaľavská
predsedníčka MS SČK

Chovateľom králikov

Nepravá kotnosť králičíc

(dokončenie z minulého čísla)

V prípade pripustenej samice nemusí dôjsť k oplodneniu uvoľnených vajíčok (neplodný samec, prípadne defekty materskej, vajcovodov samice). Vytvorí sa však žlté telieska na vaječníkoch, ktoré produkujú hormón progesterón. Zároveň sa zabraňuje tvorenie ďalších folikulov. Tento jav sa nazýva pseudogravidita (nepravá, falošná kotnosť). V tomto období samica neprijíma samca. Na 17. až 18. deň po párení si samica vytrháva srst a pripravuje si hniezdo ako pred okotením. Mliečne žľazy sú zdurené, začínajú svoju činnosť. V priebehu 24 až 48 hodín funkcia žltého telieska dozrieva (prestáva tvorba progesterónu), materský inštinkt sa stráca a vo vaječníkoch sa začínajú tvoriť nové folikuly s dozrievajúcimi

vajíčkami. Po ukončení nepravkej kotnosti v 18. niekedy až v 22. dni je samica opäť pohlavne aktívna, môžeme ju pripustiť. V prípade opakovanej poruchy treba takúto samicu z chovu vyradiť.

Nepravá kotnosť sa prejavuje najmä pri samiciach, ktoré sa v období pohlavného dospievania chovali spoločne v jednej kletke. Pri spoločnej chovanej samiciach dôjde k provokovanej ovulácii pohlavným dráždením tak, že jedna po druhej navzájom skáču. Z uvedeného dôvodu mladé samice, ktoré sme chovali v skupinách, 18 dní pred pripustením umiestňujeme samostatne. Týmto dôležitým chovateľským opatrením prispejeme k efektívnemu využívaniu plemenitých samic a k zvýšeniu ekonomiky chovu.

(pokračovanie na strane 5)

Z kuchyne našich starých mám

S blížiacou sa Veľkou nocou, ktorá bude tento rok veľmi skoro, už v mesiaci marec, sme spolu so Zuzanou Medvedovou a Annou Mlčvickovou pre čitateľov Klenovských novín vybrali dva recepty na jedlá, ktoré naše staré mamy pripravovali na veľkonočný Veľký piatok. Je to pôstny deň, ktorý mal v minulosti aj v súvislosti s jedálnym lístkom svoje pravidlá. Starí Klenovčania v tento deň varili na obed jednoduché pôstne jedlá – ryžovú polievku s mliekom a rezance s makom.

Ryžová polievka s mliekom

„Starostlivo prebratú a umytú ryžu dáme variť do osolenej vody, keď je mäkká zalejeme ju mliekom a necháme zovrieť. Uvarenú

ryžovú polievku môžeme dochutiť cukrom.“

Rezance s makom

„Cesto na rezance si pripravíme z asi pol kila hladkej múky, do ktorej pridáme trochu soli a podľa potreby prilievame studenú vodu. Zamiesime hladké cesto tak, aby nebolo ani veľmi mäkké ani tvrdé. (Za starých čias sa cesto nerobilo s vajcom.) Takto pripravené cesto rozváľkame a nakrájame na približne desať centimetrov široké pásiky. Tieto poukladáme jedno na druhé a krájame asi polcentimetrové rezance, ktoré dáme variť do vriacej osolenej vody. Keď sú rezance uvarené a vyplávajú na povrch vody, povyberáme ich varechou do misky, posypeme zomletým makom a polejeme uvarenou cukrovou vodou.“

(bh)

OKIENKO ZÁHRADKÁRA

Marec

Marec je už podľa kalendára jarným mesiacom, veď 21. je prvý jarný deň. Podľa počasia už pracujeme na poličkách, ale aj v prípade nepriaznivého počasia využijeme čas na výsev a predpestovanie takmer všetkých druhov zeleniny a kvetín. Po rozmrznutí pôdy už môžeme vysádzať ovocné stromky a kríčky. Pokračujeme v reze a tvarovaní jadrovin. Ukončíme rez viniča, lebo pri neskoršom reze by dochádzalo ku vytekaniu štiav, a tým k jeho oslabovaniu. Nezabúdame aj na ochranu proti chorobám. Broskyne postrekujeme proti veľmi rozšírenej chorobe, akou je kučeravosť. Nezabúdame pri tom, že mednaté prípravky môžeme použiť len do pučania. Po tomto termine musíme použiť iné dostupné prípravky.

Pripomenieme si ešte niektoré ďalšie druhy subtropických rastlín, ktoré by sme mohli pestovať v našich podmienkach. Takýmto druhom ovocia je aj granátovník. Pôvodne pochádza z horských oblastí Iránu, Pakistanu a južnej Ázie. V súčasnosti rastie v Južnej Amerike, severnej Afrike, v okolí Stredozemného mora a v južnej Európe. V mnohých častiach subtropického pásma sa stal už takmer domácou rastlinou. Granátovník znáša nielen vysoké teploty v letných mesiacoch, ale čo je dôležitejšie pre pestovanie v našich podmienkach aj nízke teploty až do -15 °C. Listy sú kópiovité asi 6 cm dlhé na vrchnej strane lesklé. Plody sú podobné jablkám, ktoré majú pod obalom množstvo jedlých semien obalených v dužine. Zelenkasta dužina má sladkokyslastú

pomerne dlhodobu uskladňovať. Chuť plodu je sladkokyslá. Z plodov sa pripravuje osviežujúci nápoj. Granátovník môžeme rozmnožovať generatívne zo semena, alebo vegetatívne zakoreňovaním odrezkov z rodiacej rastliny. Na pôdu nie je náročný a je aj pomerne odolný proti suchu.

Ďalšou zaujímavou rastlinou, ktorú môžeme pestovať, je aktinida arguta, alebo aktinida sibírska, známejšia pod názvom sibírske kivi. Sibírske asi preto, že znesie v zime teplotu až do -30 °C, takže nepotrebujú žiadnu ochranu pred mrazmi. (Kivi, ktorého plody kupujeme v obchodoch, majú po dozretí hnedasté sfarbenie s drobnými chlpkami, sú plodmi aktinidie čínskej. Neznáša také nízke teploty v zime.) Listy sú asi 5 cm veľké kópiovité. Plody sú veľké asi ako egreše so zelenou hladkou šupkou aj v období zrelosti. Zelenkasta dužina má sladkokyslastú

chuť s množstvom semien. Obsahuje veľa vitamínu C, vápnika, cukrov a kyselín. Môžeme ich konzumovať v čerstvom stave. Sú však aj dobrou surovinou na prípravu kompótov, lekvárov a vína. Kivi je pravá dvojdomá liana, preto sa pestuje na konštrukcii. Dorastá do dĺžky až 8 metrov. Dĺžku a rodivosť upravujeme rezom. Rastliny sú dvojdomé, to znamená, že je potrebné pestovať samčie a samičie rastliny a to v pomere 1 samčie a 4 samičie. V súčasnosti sa na trhu už nachádzajú aj druhy, ktoré sú jednodomé. Okrem využitia plodov ju môžeme použiť na tienenie, napríklad ako obrast pergoly. Veľmi dobre prekrýva celú plochu. Rozmnožujeme ich semenami alebo odrezkami. Rastliny dopestované zo semena si nezachovávajú vlastnosti materskej rastliny a preto slúžia ako podnož. Rodiť začínajú v 3. alebo 4. roku.

(pokračovanie na strane 5)

Výchova a vzdelávanie v materskej škole Karola Pajera

Strategickým cieľom materskej školy je pozdvihnúť národné povedomie vo výchovno-vzdelávacom procese, vytvoriť zmysluplnú otvorenú školu podnecujúcu k tvorivosti učiteľky, rodičov a detí a na citovej báze poznávať život a prácu našich predkov, blízke okolie a svoju vlasť.

V prvom polroku školského roka 2007/2008 bolo v materskej škole, ktorá je v prevádzke od šiestej do šestnástej hodiny, zapísaných 79 detí. Spravidla sa deti schádzajú do pol deviatej a rozchádzajú po pätnástej hodine. V budúcnosti by nebolo na škodu, keby deti prichádzali aspoň do ôsmej hodiny, pretože sú ukrátené o hry, ktoré im potom chýbajú. Hra je základnou činnosťou dieťaťa a najvhodnejšou metódou osvojenia si nových vedomostí. Deti pri hre rozmýšľajú, získavajú nové poznatky, pestujú tvorivú fantáziu a rozvíjajú reč. Tým sa učia prekonávať prekážky, vychovávajú vôľu a charakter.

V pondelok spravidla v každej triede prebieha rozvoj poznania, kde sa deti oboznamujú so spoločenským prostredím, dopravou, spoločenským životom, s ľuďmi a ich prácou, s predmetmi a ich vlastnosťami, s časovými vzťahmi a s prírodou. Ďalší deň prebieha jazyková výchova. Ide tu o rozširovanie slovnej zásoby o pojmy súvisiace s faktami z rozvoja poznania. Hudobná výchova obsahuje spevácke činnosti, počúvanie hudby, pohybové hry, kruhové hry, vyčítanky. Literárna výchova je oboznamovanie detí s povestami, baladami, rozprávkami, čo im umožňuje poznať dušu národa, túžbu po víťazstve dobra nad zlom. Pri rozprávke dieťa prežíva skúsenosti a zážitky ľudí, zvierat a rozličných rozprávkových bytostí. Učí sa správne hodnotiť a posudzovať činy. Postupne sa snaží samo rozoznávať, kto je dobrý alebo zlý, čo je správne a čo nie. Hlavným cieľom pracovnej výchovy je osvojenie si hygienických návykov, kultúrnych, pracovných, elementárnych a technických zručností a schopností, čo vedie k správne psychomotorickému vývinu dieťaťa. Vo výtvarnej výchove ide o rozvoj elementárnych výtvarných schopností a prebúdzanie pozitívneho vzťahu k výtvarnému umeniu ako aj hodnotiace-

ho vzťahu k životnému prostrediu. Hlavným cieľom a poslaním telesnej výchovy v MŠ je zdravý rast a správny somatický vývin dieťaťa. V celom kontexte chápeme predškolskú výchovu ako výchovu pre život a prípravu pre základnú školu. Jej cieľová a hodnotová orientácia vychádza z osobnostného rozvoja dieťaťa s rozvíjaním emocionálnej inteligencie ako je sebavedomie, zvedavosť, schopnosť konať s určitým cieľom, sebaovládanie, schopnosť pracovať s ostatnými, komunikovať a spolupracovať. Usilujeme sa usporiadať dennú činnosť tak, aby sa stal život detí v MŠ radostný, zaujímavý a príťažlivý, obohatený o krúžkovú činnosť. Počas prvého polroka sme uskutočnili nasledovné akcie: športový týždeň, týždeň zdravia a zdravej výživy, výstavku na námestí pod názvom Plody jesene, Lucia v MŠ. Pripomenuli sme si zvyky na Ondreja a jánošíkovské tradície. Spolu s rodičmi sme pripravili zimnú besiedku. Na vychádzkach sme deti oboznamovali s prírodou a utvárali sme u nich pozitívny vzťah k živej a neživej prírode a upozorňo-

vali sme na jej význam pre život ľudí. Viedli sme ich k tomu, aby prírodu neničili a upozorňovali sme ich na to, ako sa majú v lese správať. Dojmy z vychádzok zobrazili vo svojich kresbách. Pekné práce sme zaslali do súťaží. V rámci regionálnej výchovy sme deti oboznamovali s ľudovými povestami, piesňami, zvykmi na Katariinu, Ondreja a Luciu. Pripomenuli sme im pôvod zvykov a tradícií na Mikuláša a Vianoce. Rozprávali sme sa ako žili naši starí rodičia. Tiež sme si pripomenuli výskyt stromu klen, podľa ktorého je pomenovaný Klenovec a ktorý máme zasadený na školskom dvore.

Učiteľky MŠ sa zúčastňovali seminárov a metodických zasadnutí v Rimavskej Sobote. Získané poznatky prenášali do praxe. Dbali tiež na estetickú výzdobu interiéru a exteriéru. V odpoľudňajšej činnosti sa venovali zhotovovaniu pomôcok a hračiek, ktoré boli následne zasielané na rôzne súťaže a výstavky. Okrem toho sa angažovali aj v mimoškolských aktivitách v rámci obce.

Oľga Kaľavská
riaditeľka MŠ Karola Pajera

Okienko záhradkára

(dokončenie zo strany 4)

Jedno a dvojročné sadenice ešte nedávame prezimovať do voľnej pôdy. Zimuujeme ich v miestnosti kde je teplota okolo 0°C. Až po dvoch rokoch už znesú nízke teploty a môžu zostať zimovať na stanovisku. Na pôdu nie je náročná. Neznáša väpenaté a zásadité pôdy. Náročná je však na vodu hlavne v období od mája do augusta. Rastliny na jeseň zhadzujú listy.

Za pokus by stálo pestovanie mandle, ktorá rastie v miernom európskom pásme. Plody sladkej mandle sa používajú na zlepšenie chuti pečiva. Zberáme ich na jeseň, keď opadajú a ich zelené oplodie začína pukať. Ošúpané kôstky sa

musia dosušiť, tak ako pri orechoch, aby nezaplesnili. Tvarom listu pripomína broskyňu. Listy na zimu opadávajú. Najčastejšie sa pestuje ako vysoko, alebo polokmeň. V tvare kra však viac pripomína exotickjšie rastliny v okrasných záhradkách. Kvitne veľmi skoro, takže kvety sú vystavené jarným mrazom, napriek tomu nevymrzá. Kvet znáša pomerne nízke teploty. Rastlina je cudzoopelivá. Rozmnožuje sa vrúbľovaním na semenáč mandle alebo broskyne. Lepšie sa jej darí na južných slnečných svahoch aspoň čiastočne chránených pred holomrazmi. Celkovo nie je náročná, ale na dobrý rast potrebuje priepustnú a väpenatú pôdu.

Jaroslav Jáchim st.

Králiky

(dokončenie zo strany 4)

Ďalším, nie menej dôležitým opatrením v prevencii pred pseudogaviditou, je výber rujných samíc na pripúšťanie.

Rujné samice charakterizujú intenzívne prekrvené a zdurené vonkajšie pohlavné orgány, a tiež nezvyčajné správanie. Je možné pozorovať pri nich typické ležanie a ohýbanie chrbta pri hladení rukou. Stávajú sa nepokojnými a majú zníženú chuť do zrania. Keď samicu v takomto stave pripustíme, pripárenie prebieha hladko a spravidla je úspešné. Ruja kráľčíc trvá 12 až 36 hodín.

Účinnosť pripustenia sa prejavuje kontrolným pripustením na 5. až 7.

deň po prvom pripustení. Ak samica pred samcom uteká a vydáva frkavý zvuk, možno rátať s tým, že prvé pripustenie bolo úspešné. Treba však brať do úvahy aj to, že takéto určovanie kotnosti nie je presné a uplatní sa zhruba v 80% prípadoch. Stáva sa, že samica prijme samca aj keď je kotná, alebo ho odmieta, hoci je jalová. Spoľahlivejším spôsobom zistenia kotnosti je prehmatanie brušnej dutiny po 15. dni od pripustenia. Samicu položíme na rovnú plochu hlavou k sebe, ľavou rukou ju pridržujeme za chrbát a pravou opatrne prehmatávame brušnú dutinu. Plody sa v prvých štrnástich dňoch vyvíjajú veľmi pomaly a dosahujú veľkosť fazule (asi 11 mm).

Rudolf Kaštan

Prírodné pomery v okolí Klenovca

Majestátny Klenovský Vepor, ktorého pretiahnutý chrbát sa vypína ponad údolie Rimavy, uzatvára klenovský chotár, jeden z najväčších v okrese Rimavská Sobota. Podľa geomorfologického členenia SR (Mazúr, E., Lukniš, M., 1986), je súčasťou oblasti Slovenské rudohorie, podcelku Stolické vrchy, oddielu Klenovské vrchy a veľmi malou časťou sem zasahuje podcelok Veporských vrchov a Spišsko-gemerského krasu. Územie je budované biotitickými granodioritmi až kremennými dioritmi, svormi, pararulami a migmatitmi veporického kryštalinika. Len malá, okrajová severovýchodná časť územia katastra je budovaná vápencami a inklinuje k Tisovskému krasu (v rámci Spišsko-gemerského krasu) a to medzi kótami 971 (Javorina) a 866 (Rangaska). Zmenené geologické podložie sa prejavuje aj v reliéfe a charaktere krajiny, ktorý umocňujú výrazné samostatné bralá a rozsadliny. Z tejto časti územia je zameraných 6 jaskýň a to 3 malé v oblasti Tepličného a 3 na severnom svahu Rangasky.

Celá oblasť sa vyznačuje veľkou amplitúdou reliéfu, veď rozdiel v nadmorskej výške je od najnižšieho bodu pri Rimave pod Klenovcom (325 m) a najvyššieho bodu Klenovský Vepor (1338 m) vyše tisíc metrov. Reliéf prechádza od silne členitých vrchovín až po stredne členité hornatiny, kde vo výške 900 až 1000 m n.m. sa na kryštalické horniny v neogéne (treťohory) vyliala andezitová láva. V súčasnosti sa zachovali zvyšky jej pokrovov v podobe tzv. andezitových čiapok, na dvoch stolových vrchoch a to na Ľubietovskom a Klenovskom Vepre.

V závislosti od nadmorskej výšky je celá oblasť Klenovského chotára zaradená do mierne teplej, vlhkej, vrchovinovej klimatickej oblasti a to nad 500 m n.m., kde júlové priemerné teploty dosahujú 16 °C, mierne chladnej klimatickej oblasti, kde sa teploty v júli pohybujú od 12 do 16 °C a do chladnej horskej oblasti, kde júlo-

vé teploty sú od 10 do 12 °C. Len malá časť územia patrí do mierne teplej, mierne vlhkej oblasti do n.v. 500 m n.m., kde júlové priemerné teploty sú nad 16 °C.

Klenovcom preteká Klenovská Rimava, ktorá sa vlieva do Rimavy v Hnúšti. Klenovská Rimava pramení v severovýchodnej časti katastra a okrem malých bezmenných tokov priberá vo svojej hornej polovici pravostrannú Mazúrku, nižšie priberá ľavostranné prítoky Borový potok a Pavlov potok. Nad Ráztoč-

Pohľad na Klenovec a jeho okolie z Klenovského Vepra

ným sa vlieva do nej najväčší pravostranný prítok Vepriansky potok. Klenovská Rimava bola nad Klenovcom v sedemdesiatych rokoch prehradená, takže jej ďalší prítok Čerešňový potok sa dnes vlieva do vodnej nádrže. Od vodnej nádrže priberá už len menej vodnaté potôčiky, z ktorých snáď najvýznamnejší je potôčik pretekajúci Klenovčokom, zberajúci vody z JZ úpätia masívu Ostrá. Povodie Klenovskej Rimavy má plochu 115,8 km² a celková dĺžka toku je 21,4 km. Tok aj s jeho prítokmi má charakter horských bystrín, najviac je vodnatý v období marca až mája, kedy sa vo vyšších polohách topí sneh. Sklon je značný a nevyrovnaný. Vodná nádrž bola vybudovaná ako zásobáreň pitnej vody. Okolo nádrže boli vyhlásené tri stupne hygienických pásiem. V prvom stupni v tesnej blízkosti nádrže bol vysadený pás ihličnatých drevín pre

územie nepôvodného druhu dreviny douglasky. Ďalšie vodoochranné pásma zamedzili dovtedajší spôsob hospodárenia na klenovských vrchoch, kde bolo typické lazničke osídlenie. Pri každej „kolešni“ sa okrem ornej pôdy a pasienkov nachádzali aj ovocné sady. Vďaka pomerne zarovnanému povrchu, vhodným klimatickým podmienkam sa tu darilo obilninám, zemiakom ale aj špeciálnym horským odrodám jabĺk, hrušiek, čerešní, sliviek dokonca aj vlašským orechom. Klenovčania boli

sebestační najmä v ovocinárstve. V súčasnosti sa kolešne premenili na rekreačné chaty. Poľnohospodárska pôda zarastá náletmi prevažne brezy a z krovín sa šíri najmä lieska. Ovocné stromy následkom zarastania, neošetrovania, ohryzu zverí ale aj starnutím postupne ustupujú. Je to na škodu veci. Niektoré odrody, ktoré nenájdeme už nikde inde, by bolo treba zachrániť a vybudovať na vhodnom mieste ich databanku, prípadne oživiť sady na vhodnom mieste.

Vegetáciu ovplyvňuje nielen značné výškové rozpätie ale aj geologické podložie. V závislosti od chemizmu podložia tak, napr. podhorský ráz vegetácie vystupuje až na južné svahy Klenovského Vepra do nadmorskej výšky 1150 m. V lesných porastoch v porovnaní s vápencovým a dolomitovým podložitím sú omnoho zriedkavejšie, alebo úplne chýbajú: borovica čier-

na (*Pinus sylvestris*), smrekovec opadavý (*Larix decidua*), tis obyčajný (*Taxus baccata*), vzácna je aj mukyňa (*Sorbus aria*). Veľmi často sa vo všetkých nadmorských výškach objavuje breza previsnutá (*Betula pendula*), osika (*Populus tremula*). Oblasť Klenovca patrí do alpského bioregiónu. Vysokou lesnatosťou sa vyznačuje hlavne severná časť katastrálneho územia. Podstatnú časť lesných porastov tvoria hospodárske lesy, lesy osobitného určenia sú vyhlásené v chránených územiach - Národnej prírodnej rezervácie Klenovský Vepor a v ochrannom pásme vodárenského zdroja - Vodnej nádrže Klenovec. Ochranné lesy sú viazané na lokality s prevažujúcou pôdoochrannou funkciou. Lesné vegetačné stupne sú v hraniciach katastrálneho územia rozložené po vertikále v smere juh-sever. Minimálne je zastúpený 2. lesný vegetačný stupeň - prevažne na južných svahoch v okolí Ostrej, duby (dub zimný - *Quercus petraea* agg.) tu však majú veľmi nízke zastúpenie. Podobne málo zastúpený je v severnej časti územia 6. lvs - v okolí Klenovského Vepra. Dominantnou drevinou v 3., 4. a 5. lvs je buk lesný (*Fagus sylvatica*). V 3. lvs sa buk vyskytuje v rôznom zastúpení s hrabom obyčajným (*Carpinus betulus*), menej smrekom obyčajným (*Picea abies*). Plošne najzastúpenejší je 4. a 5. lvs, v drevinovom zložení tu stúpa podiel smreka a charakteristický je výskyt jedle bielej (*Abies alba*). Výrazne dominantným biotopom v tomto území sú bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (biotop európskeho významu 9130). Ďalej sa tu vyskytujú kyslomilné bukové lesy, vápnomilné bukové lesy a dubovo-hrabové lesy karpatské (v južnej časti územia). Veľmi cenné sú tiež edaficky podmienené biotopy jaseňovo-jelšových podhorských lužných lesov (viazané na nivy tokov príj. prameniská) a lípovo-javorových sutinových lesov.

RNDr. Katarína Gálová

ŠPORTOVÉ OKIENKO

Výsledky z bedmintonu

Trenčín 29.1.2008

Družstvo študentiek Gymnázia Mateja Hrebendu v Hnúšti zvíťazilo na Majstrovstvách Slovenska škôl. Nad družstvom Gymnázia na Okružnej zo Zvolena zvíťazili 3:0 a vo finále nad družstvom Gymnázia L.Štúra z Trenčína 3:1. Štartovali v zostave Dominika Rebová, Romana Surová, Denisa Antalová a Katarína Balciarová. Vybojovali si tým účasť na školských majstrovstvách sveta, ktoré sú naplánované na apríl 2008 na ostrove Menorca (Španielsko) v Stredozemnom mori. Ich súperky v skupine budú študentky z Číny, Bulharska, Škótska, Francúzska, Belgicka.

Hrachovo 2.2.2008

Veľká cena Hrachova hrá-

čov do 13 rokov potvrdila dobrú pripravenosť klenovských dievčat. Dvojhru vyhrala Nikoleta Bálintová. Na 5.-8. mieste skončili Lásková, Čajková, Surová ml. Vo štvorhre síce vyhral pár Repiská, Knappová (Zvolen, Trenčín), ale druhý skončil pár Čajková, Lásková (Klenovec) a 3.-4. Bálintová, Surová. V mixe zvíťazil pár Zigo, Bálintová (Trenčín, Klenovec). Účasť 40 chlapcov a 33 dievčat zo 14 klubov Slovenska.

Žilina 30.1.2008

V Žiline sa uskutočnil Akademičné Majstrovstvá Slovenska, na ktorých sa zúčastnili i traja Klenovčania študujúci na vysokých školách. Najlepšie si viedla Gabriela Štefániková (ITVŠ Bratislava), ktorá vyhrala

dvojhru a spolu s Klenovčanom Radovanom Kaštanom aj zmiešanú štvorhru. Radovan Kaštan (LFUK Bratislava) obsadil tretie miesto vo dvojhre a spolu s bratom Rudom (VŠLD Zvolen) obsadili druhé miesto vo štvorhre.

Prešov 9.2.2008

Na oblastné majstrovstvo mladších žiakov si do Prešova odskočili dievčatá Klenovca Michaela Čajková a Ivana Lásková. Vo dvojhre Michaela skončila druhá za prvou Klimkovou (Prešov). Tretia skončila Ivana. Vo štvorhre Klenovský pár zvíťazil!

Hrachovo 9.2.2008

Oblastný turnaj mladších a starších žiakov sa uskutočnil za účasti 37 štartujúcich z oddielov Hrachova, Hnúš-

te, Klenovca, Zvolena a B. Bystrice.

Vo dvojhre mladších žiakov zvíťazili Ivan Hruška (Klenovec) a Lucia Kvietková (Hrachovo). Vo štvorhre vyhrali páry Hruška, Paluš (Klenovec) a Sarvašová, Kvietková (Hrachovo).

V dvojhre starších žiakov vyhrali Paluš (Klenovec) a Nikola Lichancová (Klenovec). Vo štvorhre dievčat Krajčovičová, Jurčiaková (Zvolen). Prvýkrát štartovali aj chlapci Marek Hinca, Andrej Marcišiak a Dárius Bálint.

Prešov 16.2.2008

Majsterkou oblasti východ SR vo dvojhre starších žiačok sa stala Nikola Lichancová. Ďalšie klenovčanky neštartovali.

Ivan Majorský

Komu slúži viacúčelové ihrisko

Pod týmto názvom sme v minulom čísle Klenovských novín uverejnili kritický príspevok k využívaniu viacúčelového ihriska na sídlisku od nášho stáleho dopisovateľa Mgr. Slavomíra Hrušku, v ktorom, okrem iného, napísal, že „treba predísť tomu, aby na ihrisku mohli športovať iba rodiny a deti solventných rodičov a často talentovanejšie deti sa pre nedostatok financií na ihrisko nedostali“. Výhrady mal tiež k stanoveniu „na naše pomery nezvyčajne vysokého poplatku“.

Ak by ihrisko slúžilo, len ako „súkromný klub privilegovaných a zdroj financií do rozpočtu obce“, tak by „dobrá myšlienka“ skutočne „zapadla prachom“. Ale je to naozaj tak?

Ako nám povedal správca viacúčelového ihriska Jaroslav Parobek: „Stanovený poplatok 100 Sk na hodinu najprv ľudí určite prekvapil a zaskočil, ale keď sa im vysvetlilo, že táto suma neplatí pre jednotlivca, ale pre celý kolektív, teda keď hrá futbal 10 hráčov, každý zaplatí 10 Sk, prestali mať výhrady.“

Ochotne nám tiež predložil knihu evidencie, z

ktorej vyplynulo, že od 27. septembra do 31. decembra 2007 najviac bolo ihrisko využívané na futbal (69 hodín), volejbal (8 hodín) a tenis (58 hodín). Za týchto spolu 135 hodín bola odvedená tržba 13 550 Sk. Okrem toho v tomto období bez poplatku športovali: deti do 10 rokov (14 hodín), žiaci ZŠ (12 hodín), bedmintonisti (4 hodiny), hokejisti (10 hodín) a futbaloví dorastenci (2 hodiny).

V období od 1. januára do 21. februára 2008 za poplatok bolo ihrisko využité na futbal (10 hodín) a nohejbal (1,5 hodiny), čo predstavovalo tržbu 1 150 Sk. Bez poplatku športovali futbalisti (22 hodín) a hokejisti (1 hodina). Tu treba pripomenúť, že hlavný nápor na toto zariadenie bude určite na jar a počas letných prázdnin.

Z uvedeného vyplýva, že stanovením poplatku za využívanie ihriska, celkom iste kompetentní nechceli vylepšovať obecný rozpočet, veď jeho údržba, energie a aj odmena pre správcu, ktorá vo výške 2000 Sk na mesiac určite nie je prehnaná, keďže zahrňa zodpovednosť za toto zariadenie, úpravu, údržbu, upratovanie prezliekár-

ne a najmä celodennú a celotýždennú pohotovosť. Ako povedal Jaroslav Parobek: „Tento spôsob využívania ihriska sa dá vylepšiť. Prispôbim sa potrebám a požiadavkám.“

Ešte pripomínam, že obecným úradom bola stanovená celotýždenná prevádzka tohto zariadenia od pondelka do nedele, od rána do večera. Obmedzenia sú len v utorok a v stredu od 13,00 h do 15,30 h pre žiakov ZŠ, v stredu od 16,00 h do 17,00 h pre deti do 4 rokov, od 17,00 h do 18,00 h pre bedminton a od 18,00 do 19,00 pre futbal – starí páni, vo štvrtok od 13,00 h – 15,00 h pre žiakov ZŠ a od 15,00 h – 17,00 h pre zamestnancov ZŠ a v piatok od 16,00 h do 18,00 h pre deti do 4 rokov a od 18,00 h do 19,00 h pre hokejistov. V tomto vymedzenom čase je pre uvedené skupiny ihrisko poskytované bezplatne.

Pozorného čitateľa po prečítaní tohto rozvrhu bezplatného využívania viacúčelového ihriska napadne, že by nebolo na škodu veci, aby obecné zastupiteľstvo tento zoznam neplatiacich športovcov ešte raz prehodnotilo.

(bh)

Piata v okrese

V piatok 22. februára sa v hoteli Tatra v Rimavskej Sobote konal 42. ročník vyhodnotenia najúspešnejších športovcov okresu Rimavská Sobota za rok 2007. Organizátormi podujatia boli Okresné združenie telesnej kultúry v Rimavskej Sobote a Banskobystrický samosprávny kraj. Po slávnostných príhovoroch Jána Dovalu, predsedu Okresného združenia telesnej kultúry v Rimavskej Sobote, Milana Murgaša, predsedu Banskobystrického samosprávneho kraja a Štefana Makšiho, člena výkonného výboru Okresného združenia telesnej kultúry boli ocenení najlepší športovci nášho okresu. Najlepším športovcom okresu za uplynulý rok sa stal zápasník Lokomotivy Rimavská Sobota Michal Radnóti, majster Slovenska v grécko-rímskom zápase v hmotnostnej kategórii do 60 kg. V silnej konkurencii mal Klenovec vyhodnotenú jedinú zástupkyňu, keď v kategórii žiakov získala 5. miesto zverenkyňa trénera Ivana Majorského bedmintonistka Nikoleta Bálintová.

(bh)

V takom svete žili naši predkovia v minulosti. Prírodné a spoločenské javy, ktoré ich obklopovali, si nevedeli vysvetliť. Ich pôvod pripisovali nadprirodzeným silám a bytostiam. Verili v existenciu bosoriek, stríg, strigóňov, mátoh, duchov a urieknutí. Veľký význam pripisovali zaklínadlám, ktoré mali odvrátiť pôsobenie sil vymykajúcich sa rozumového a zmyslovému vnímaniu. Táto viera vyplývala z primitívneho spôsobu života a z nedostatku poznatkov.

Ešte v 18. a 19. storočí boli ľudia veľmi poverčiví. Klenovský rodák Ladislav Bartolomeides (1754-1825), múdry a osvietený kňaz, vedec, pedagóg a publicista, ktorý študoval v zahraničí, sa snažil odvrátiť ľud od poverí. Vo svojich prácach reagoval na aktuálne problémy doby. Dotkol sa aj viery ľudí v povere. Vo svojej najvýznamnejšej publikácii – v knihe O Gemeři – kritizoval, že ľudia veria v strašidlá, strigy, víly, vo vlkolakov, čarodějníkov, veštcov a podobne. Nepáčilo sa mu, že obyvatelia Pohronia roku 1780 a 1805 vyhrabali v cintoríne mŕtvolu a ich spálili, lebo verili, že im títo mŕtvi priniesli zimu a mráz.

Z vlastnej skúsenosti a z rozprávania starej mamy (žila koncom 19. a začiatkom 20. storočia) môžem potvrdiť, že v Klenovci povere zasiahli všetky oblasti života a pretrvali až do polovice 20. storočia. Povere možno rozdeliť do dvoch oblastí – na povere aktívne a pasívne. Pri pasívnych poverách išlo

Život plný poverí

o výklad javu nepostihnuteľný rozumom, napríklad ak niekoho srbí ľavá dlaň, dostane peniaze, ak pravá bude platiť. - Pri aktívnych poverách išlo o určitý výkon človeka, aby zistil nepoznané, napríklad ak gravidnej žene nasypali na hlavu soľ a nič nezbadala, znamenalo to, že bude mať syna.

Do tejto skupiny poverí patria aj povere na usmerňovanie konania. - Na cestu za dôležitým poslaním bolo treba vykročiť pravou nohou. - Smeť sa nemali vymetať smerom ku dverám, aby sa nevyhnieslo šťastie. - Lastovičkám sa nesmeli zhodiť hniezdo, aby nepodpáli dom. - Dieťa sa nemalo prekročiť, lebo by prestalo rásť. - Ak sa rozsype soľ, znamená to zvađu. - Ak poľovník stretne starú ženu, nič nezastreľ. - Stretnutie s kominárom znamenalo šťastie, s mníškou nešťastie.

Fyzické vlastnosti ľudí si naši predkovia vysvetľovali ako povahové znaky: napríklad pohľad človeka so zrasteným obočím znamenal uhrančivosť, vlastnosť človeka, ktorý vedel čarovať. - Dlhé prsty signalizovali zručnosť, takzvané kvitnutie nechťov znamenalo dlhý život. - Aj z bežných vybočení sa vyvodzovali závery: napríklad ak sa žena pri šiti šiat pichla, ten, kto si ich obliekol, mohol sa v nich iným páčiť. - V mnohých prípadoch povere vyjadrovali sankciu za nedodržanie určitej normy správania: napríklad kto odhodil na zem

chlieb, privolával biedu.

Rozsiahly bol okruh poverí pri výklade snov podľa snárov. Predávali ich na jarmokoch. Ešte začiatkom 20. storočia bol obľúbený Nový egyptský snár, ktorý vydali v Budapešti. - V poverách o živé a mŕtvej prírode doznievali staré predstavy o svete. Napríklad ak na jar zahrnelo skôr, ako sa dostali kravy na pašu, mali mať málo mlieka. - Po otelení sa z domu nesmeli deväť dní nič vynešť.

Veľa poverí bolo o koňoch: nájdenú podkovu z koňa pribíjali pre šťastie na prah dverí. - Ošúpané boli symbolom blahobytu a úspechu, o čom svedčí zvyk usporiadať po zakáľacke hostinu a známym posilať výslužku. - Psovi a mačke sa pripisovala schopnosť rozumieť ľudskej reči a poznať najbližšiu budúcnosť človeka.

Aj sliepky a kohúty boli stredobodom poverí. Kikirkkanie kohúta veštilo smrť, oheň alebo nešťastie.

- Rozšírená bola povera, že šťastie sa drží v dome tam, kde je čierna krava, mačka alebo sliepka. - Zvláštnou úctou boli obklopené včely. Jedine zo živočíchov „zomierali“. - Netopier prinášal šťastie. - Vtáky predpovedali počasie, úrodu, narodenie, smrť, šťastie i nešťastie. - Rosnička prináša dažď. - Had, ktorý uhrýzol človeka, musel zahnúť, lebo ľudia verili, že ho zem neprijme. - Hmyz tiež predpovedal počasie. - Pavúk prinášal šťastie, mravec

šťikovnosť, ale surček nešťastie.

Rastliny sa používali ako ochranné prostriedky pred škodlivými silami a démonmi, napríklad cesnak chránil pred strigami, vĺami a vodníkmi, muškát pred bleskom, štvorlístok ďateliny prinášal šťastie. - Kvet papradia – veronika kvitnúca len cez svätotajansku noc – pomáhal nájsť poklady ukryté v zemi. - Z nerastov sa ľudia sústreďovali na soľ, železo a zlato. Bohatí verili, že drahokamy a polodrahokamy ich môžu ochrániť. Ich výber im uľahčoval horoskop. - Aj niektorým nástrojom, ako bol nôž, seker, nožnice, sa pripisovali výnimočné vlastnosti, takisto miestam v dome (prah dverí, pec), alebo krížnym cestám, ako aj farbám (červená, biela, žltá a čierna) a číslam (3, 7, 9 a 13).

Ľudia verili, že na úspechu alebo neúspechu človeka sa zúčastňuje čas (napríklad denné a nočné obdobie, poludnie, poľnoc, východ alebo západ Slnka) alebo postavenie Mesiaca a podobne. - Povere od Ondreja po Štedrý večer, na Nový rok a cez fašiangy sú vďaka folklórnym súborom známe podnes. - Jednotlivé povolania tiež mali svoje povere, napríklad pastieri a roľníci, neskôr baníci.

Okruh poverí a ich zoznam by sme mohli ďalej rozšíriť, ale priestor v novinách nám to nedovoľuje. Preto na záver iba dodáme, že viaceré z poverí sa zachovali dodnes, len si to neuvedomujeme. Mnohým poverám už neveríme, ale o nich rozprávame.

(mo)

Fašiangy v domovoch

„Fašiangy Turíce Veľká noc ide, kto nemá kozúška, zima mu bude...“ Známa pesnička znela v Domove dôchodcov a sociálnych služieb v Rimavskej Sobote, Tisovci a aj v Klenovci. Pri príležitosti fašiangových sviatkov sa vo viacerých domovoch konali maškarné plesy. V Rimavskej Sobote bola veľká oslava sprevádzaná zaujímavým programom. Celým domovom sa niesli melódie a spev známej speváčky pani Rákovéj. Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb Tisovec mal pripravenú zábavnú scénu a potom vystupoval folklórny súbor. Ani Klenovec neostal výnimkou. Obyvatelia si vymysleli zaujímavé masky a tak sme mohli

vidieť množstvo mačičiek, zajačikov, vážených pánov i vážené dámy. Prezliekli sa aj zamestnanci za cigánky a za starého baču. So zvukom harmoniky sa nám rozihrali žilky a spoločenskou miestnosťou sa niesli tóny známych starých pesničiek. Do tanca vyhrával na harmonike pán učiteľ Peter Cavar, za čo sme mu všetci vďační. Vóna šišiek omamovala aj tých, ktorí neboli hladní. Chýlilo sa k večeru, keď sa šťastní obyvatelia vracali do izieb. Všetci sme mali dobrý pocit, že sme niečo pekné urobili pre iných aj pre seba.

**Bc. Ingrid Matheideszová
DD a DSS Klenovec**

Klenovské

noviny

Vydáva Obec Klenovec. Adresa redakcie: Obecný úrad, Klenovské noviny, Námestie Karola Salvu 1, 980 55 Klenovec. Šéfredaktor Mgr. Blažena Hrušková, redakčná rada Ing. Michal Kňazek, Július Molitoris, Stanislava Zvarová, grafická úprava Ing. Michal Kňazek. Telefón: 0911/886707, e-mail: klenovskenoviny@klenovec.sk. Reg. číslo MK SR: RP 121/2005, Tlač: REALITY-PRINT, Rimavská Sobota, Nám. M. Tompu 4, Rimavská Sobota